

LYCEUM

Húsvéti prédikáció

George Thomas plébános volt New England-nak egy kis városkájában.

Húsvét reggelén, amikor a zsúfolt templomában felment a szószékre prédikálni, egy régi, rozsdás, rozoga madárkalitkát vitt magával és letette a szószék párkányára. Persze mindenki meglepődve nézte, és kíváncsian várta, mi fog itt történni. A plébános elkezdte a prédikációt: „Amikor tegnap végigmentem a Főutcán, szembe jött velem egy fiatal gyerek, kezében lóbálta ezt a madárkalitkát, és a kalitka alján három kis vadmadár lapult, reszkette a hidegtől és a félelemtől. Megállítottam a fiút és megkérdeztem:

- Na, mit viszel magaddal?

- Csak ezt a három vacak madarat - felelte.

- Aztán mit akarsz csinálni velük? - kérdezősködtem.

- Hazaviszem őket és szórakozom velük - felelte. Feldühítem őket, kihúzom a tollaikat, egymás közötti viadalra uszítom őket. Élvezni fogom.

- De előbb-utóbb beleunsz majd. Utána mit csinálsz velük?

- Ó, van otthon két macskánk - mondta a fiú -, azok szeretik a madárhúst. Megetetem őket velük.

Hallgattam egy kicsit, az-

tán ismét megszólaltam:

- Fiam, mennyit kérsz a madarakért?

- Nem kellenek magának azok a madarak, Atya. Hiszen azok csak vacak szürke mezei madarak. Még énekelni sem tudnak. Még csak nem is szépek.

- Mennyit akarsz értük? - kérdeztem ismét.

A fiú végignézett rajtam, mintha megbolondultam volna, aztán megmondta az árat: tíz dollár.

Kivettem a zsebemből a tíz dollárt, odaadtam a gyerekeknek. A fiú letette a kalitkát a földre és egy pillanat alatt eltűnt.

Én aztán felemeltem a madárkalitkát, elvittem a közeli parkba, ott letettem,

kinyitottam az ajtaját, és szabadon engedtem a madarakat.“

*

Miután Thomas plébános elmondta a kalitka történetét, mindjárt egy másik történetbe kezdett: „Egy nap a Sátán és Jézus között párbeszéd folyt.

Sátán épp az Édenkertből jött és büszkén dicsekedett:

- Az egész emberiséget a kezeim közé kaparintottam. Csapdát állítottam nekik, olyan csalétekkel, amelynek nem tudnak ellenállni. Mind az enyéme!

- Mit fogsz csinálni velük? - kérdezte Jézus.

- Szórakozni fogok velük. Megtanítom őket, hogyan házasodjanak és hogyan

váljanak el egymástól; feldühítem őket, meg arra is megtanítom, hogyan gyűlöljék és kínozzák egymást; hogy részeskedjenek és kábítózzanak; arra, hogy fegyvereket és bombákat találjanak fel, és öljék egymást. Nagyon fogom élvezni - mondta a Sátán.

- Mit csinálsz majd velük akkor, ha elegend lesz a játékból!

- Megölöm őket! - felelte a Sátán.

- Mennyit kérsz értük? - érdeklődött tovább Jézus.

- Nem kellenek neked azok az emberek! Nem jók azok semmire! Megveszed őket, ők pedig csak gyűlölni fognak. Leköpnék, megátkoznak és megölnék. Nem kellenek ők neked!

- Mennyit kérsz? - kérdezte újból Jézus.

A Sátán végignézett Jézuson, és megvető gúnnyal mondta:

- A véreDET, az összes könynyedet és az egész életedet!

Jézus így szólt:

- Megegyeztünk! - aztán kifizette az árat...“

Ezzel George Thomas fogta a madárkalitkát, és lement a szószékről.

Székely János Pedagógus Társaság
Kör, Ózd http://szjptk.iif.hu/torony-or/V_evf_1/husvet.htm
Grafika: Bozó Gyula

LYCEUM

TÁRSASÁGI KÖZLÖNY
MEGJELENIK NEGYEDÉVENTE.

HUSZONÖTÖDIK SZÁM
VII/1. ÉVFOLYAM

Kiadja a
VASHATOS Kft.
Kiskunhalas

www.vashatos.hu

Szerkesztő:
LUKÁCS LÁSZLÓ

Kapcsolattartó:
Kiss Sándorné
Telefon: 20/465-2300

Készült a Szilády Áron Társaság
tagjai és támogatói részére.

Kereskedelmi
forgalomba nem kerül.
A már megjelent lapszámok
elérhetők a vashatos.hu
és a sziladyaron.tarsasag.hu
honlapokon.

A SZILÁDY ÁRON TÁRSASÁG
tisztviselői (elnökség):

Lukács László elnök
lukaclaszlo@hdsnet.hu

Alelnökök:
Dóka József
Dr. Bognárné Nagy Éva
Szakál Aurél
Palásti Károly

LEVELEZÉS:

6400 Kiskunhalas,
Hősök tere 2.
Telefon: 77/421-123

Bor-kalendárium

Célunk nem csupán a régi, szép hagyomány felelevenítése, de annak bemutatása is, mennyire átjárta a régi idők emberét az embertársak iránti szeretet és a közösségi érzés.

(RÉSZLETEK) VASÁRNAPI ÚJSÁG 1859.

Február

Böjtelő Hava - Halak Hava

Február még sok rossz időt, csikorgó hideget, ítéletidőt tartogat a tarsolyában. De február a farsangolás ideje is. Gyökere a pogány római Lupercalia ünnepben, a bacchanáliákban keresendő. Európaszerte nemcsak a szőlős-borosgazdák, az egyszerű földművesek körében volt általános, hanem a reneszánsz királyi udvarok kedvelt mulatságai közé tartozott. **Február 2. - Gyertyaszentelő boldogasszony.** A régi rómaiaknál tavaszkezdő nap volt. Nagy ünnepséget rendeztek, a Lupercaliát, Plutótól, a sötétség istenétől elrabolt gabona-istennő, Ceres keresésére indultak gyertyás-fáklyás körmenettel. **Február 3. - Balázs**

napja. Balázs napja a magyar nyelvterületen is az egészség- és termésvarázslás, a gonoszűzés, a madárűzés, az időjárásjóslás napja. Magyarországon a szőlősgazdák a szőlőjük négy sarkában megmetszettek egy-egy tőkét, hogy Balázs védje meg a szőlőket, zavarja el ősszel, szőlőéréskor a seregélyeket, hogy azok ne tegyenek kárt a termésben.

Március

Böjtmás Hava - Kos Hava

Márciusban megkezdődik a munka a szántóföldön, a gyümölcsösben, szőlőben. **Március 18. 19. 21. - Sándor, József, Benedek.** A három - tavaszhozó - szent ünnepe. Ha ezeken a napokon kisüt a nap, akkor hosszú, meleg nyarat jövendölnek, ha nem, akkor esőre lehet számítani. **Március 25. - Gyümölcsoltó Boldogasszony napja.** Március 25-e egyike az év legjelentősebb Mária-ünnepeinek. Gyümölcsoltóként Magyarországon jelölik e napot, ami abból

ered, hogy ebben az időszakban szokták elvégezni a gyümölcsfák tavaszi oltását, megkezdeni a szőlő metszését...

Április

Szent György Hava Bika Hava

Általában áprilisban van a tavaszi ünnepkör legjelesebb ünnepe, a Húsvét. A Húsvét mozgó ünnep, vasárnapja a tavaszi napéjegyenlőség (március 21.) után következő holdtölte utáni vasárnapra esik. **Április 24. - Szent György napja.** A györgy név a görög Geórgiosz névből, illetve ennek a latin Georgius formájából származik. Jelentése földműves, gazdálkodó. A néphit szerint Szent György napja a legszerencsebb nap az egész naptárban. Egész Európában - hagyományosan nálunk is - a mezőgazdasági tavasz kezdeteként tartják számon. Kőszegen máig gyakorolt, szőlőhöz és borhoz kapcsolódó szokás, a szőlőjövés ünnep.

VASÁRNAPI ÚJSÁG 1859

Állandó programjaink

A Szilády Áron Társaság az alapítás óta (1993) eltelt időszak kezdeményezéseit, stabil tevékenységét megerősítve, kibővített együttműködésre törekszik a halasi civil közösségekkel, különösen azokkal, akik a lokálpatrióta értékrend mentén szervezik meg a helyi tevékenységüket.

A kiemelt ügyeink esetében szükséges az erőforrásainkat bővíteni, ezért az önkéntes segítőkön túlmenően, új tagok, támogatók belépése indokolt, hogy a munkatervünkben rögzített feladatok teljesülhessenek. Mindezek figyelembevételével, mindenképpen részt kell vállalnunk a nemzeti pá-

lyázati alapok által meghirdetett kiírásokon, pl. NEA stb., illetve reméljük, hogy a halasi polgárok, cégek részéről adományokra is számíthatunk.

Társaságunk továbbra is megbízható szervezeti keretet nyújt a lokálpatrióta értékeink megőrzéséhez, hagyomány-szeretetünk pedig kimeríthetetlen forrását jelenti múltunk, jelenünk és jövőnk megbecsülésének. Ragaszkodunk az alapítói hitvallásunkhoz és szellemi elődünknek tekintett Halasi Polgári Olvasókör 1863. január 10-én véglegesített alapvetéséhez, ti. az nem más, mint „a város polgárai körében a művelődés, szellemi

fejlődés biztosítása társas élet formájában.” Kérem, hogy ajánljon új tagokat lokálpatrióta közösségünkbe!

KIEMELT ÜGYEK, TERVEK

1. **Péter Dénes Népfőiskola.** Az 1999 júniusában alapított népfőiskolánk változatlan célkitűzése a protestáns nevelési hagyományok és a korszerű nemzetstratégiai közismeretek együttes képviselése.

A Népfőiskolánk alapvetően három egymást segítő tevékenységi kört teljesít azzal, hogy a szervezeti-működési rendszere segíti az öntevékeny civil közös-

Szilády Áron Társaság

Aktuális programjaink

Egykor **Szilády Áron** (1837–1922) ref. lelképásztor, orientalista nyelvész és akadémikus jelmondata volt a „Patria est cara“, amit a „haza drága“ kifejezéssel fordított és életének fontos gondolatává vált.

Felhívom a figyelmét, hogy minden évben az elnökség által elfogadott *belépési nyilatkozat* megléte és évente március 31-ig, 1000 Ft/év tagdíj befizetésével együttesen gyakorolható a tagsági jogviszony.

A székhelyünkön átvehető csekken vagy személyesen, illetve átutalással befizetett tagdíj, csak március 31-ig vehető figyelembe, a határidőn túli befizetéseket adományként kell elkönyvelnünk, amit egyébként szívesen fogadunk az 1 %-os adófelajánlások mellett bármikor!

ségeket, az igényes kulturális rendezvényeket, és sajátos népfőiskolai programokat valósít meg városzerte.

A Péter Dénes Népfőiskola fontos működési körébe tartoznak a szabadművelődési, közösségi programok, és a meghirdetett népfőiskolai témakörhöz kapcsolódó szervezési, ügyintézési feladatok elvégzése, ami az alkalmi lehetőségek kihasználásával széleskörű tájékozódásra nyújt lehetőséget valamennyi résztvevőnek. Alapélményeket nyújtunk a kereszténységről, a magyarságról, a mindennapi élet kérdéseire való válaszkérésben, és a tetterős nemzetstratégia megfogalmazásában.

2. Szilády Áron és tudóstársai – Félmagas dombormű

ÁLLANDÓ PROGRAMOK

(Szilády Áron Református Gimnázium díszterme)

30 éve alakult meg a Szilády Áron Társaság!

Szilády Emlékkonferencia (2023. március 18., szombat 10 órától) Nagy Czirok László 140 éve született!

28. Pro Iuventute díjátadás (2023. május 25., csütörtök 16 óra)

Magyar Hősök Napja (Emlékkünnep), amit az országépítő Bethlen-kormány (1921–31) tevékenységének bemutatására szánunk a VERITAS Intézettel, országos és ha-

lasi összefüggéseit is értékelve. Május 27-e, vagy június 10-e (Halasi Csipkeház).

27. Társasági Legáció (2023. szeptember 16., szombat) * Nagyszalonta, Geszt

Társasági Díszvacsora (2023. november 3., péntek) * külön terv.

TÁRSASÁGI ESEMÉNYEK

Péter Dénes Népfőiskola

A Péter Dénes Népfőiskola fontos működési körébe tartoznak a szabadművelődési, közösségfejlesztő programok, és a meghirdetett népfőiskolai témakörhöz kapcsolódó szervezési, ügyintézési feladatok elvégzése,

ami az alkalmi lehetőségek kihasználásával széleskörű tájékozódásra nyújt lehetőséget valamennyi résztvevőnek.

Alapélményeket nyújtunk a kereszténységről, a magyarságról, a mindennapi élet kérdéseire való válaszkérésben, és a tetterős nemzetstratégia megfogalmazásában.

Előkészítés alatt az **Alma Mater Club** szervezése a „sziládys“ szülők számára nyitott tagsággal, kedvezménykártyával rendelkező községgárda csoportként.

Továbbra is nyitottak vagyunk a gimnazisták (esetleg a központi iskola tanulói részére is) önképzőköri, vagy más diák-társasági kezdeményezéseik támogatására, az öntevékenyséjük erősítésére. Fontos célunk 2023-ban **Péter Dénes** (Kiskunhalas, 1837. szeptember 15. – Kiskunhalas, 1904. március 16.) családi sírkertjének felújítása.

(kőből, bronzból) elhelyezése a ref. imaház külső oldalfalán. A Szilády Áron Társaság 2014-ben azt kezdeményezte, hogy helyezzünk el emléktáblát

„Szilády Áron és tudóstársai“ címmel azokkal, akikkel egykoron szorosan együtt dolgozott tudományos munkája során és lényegében az ország egyik leg-

fontosabb keletkutással foglalkozó tudós akadémikusokat mutatja be.

3. Szilády emlékszoba. Szilády László, Szilády Áron és Szilády János életét és munkájuk bemutatását szolgálja az emlékszoba a régi gimnázium épületében, a ref. templom mellett (Új RefKör).

4 Levelező lista (levelező tagok) összeállítása csak e-mail címekre, mert szívesen veszünk minden támogatást és segítséget, pl. újságcikkek, programajánlatok, előadóként, önkéntes segítségnyújtásban stb.

Szilády Áron Társaság / Péter Dénes Népfőiskola

Jubileumi terveink 2023

A Szilády Áron Társaság XXX. Közgyűlésén (2023. január 21.) meghozott döntések alapján, a magunk részéről továbbra is mindent megteszünk, hogy a helyi értékek feltárásában és közvetítéséből kivegyük a részünket vagy inkább hozzátegyük tudásunkat, önzetlen tenni akarásunkat.

A Szilády Áron Társaság mezővárosunk lokálpatrióta közössége, az egykori **Halasi Polgári Olvasókör** (1863) szellemi jogutódjaként 1993-ban alakult meg.

Az elmúlt évtizedekben vállalt szerepünkről évkönyveket (emlékkönyveket) adtunk ki, számos közösségi rendezvényt valósítottunk meg, amelyek bemutatják értékközösségünk tevékenységét. A Szilády Áron emlékvünk alkalmából (100 éve hunyt el, 185 éve született, a református gimnázium új épülete 130 éve készült el) kiadtuk 3. évkönyvünket, amely a területi korlátokhoz igazítva, olvasható kötetként foglalja össze az elmúlt 20 év erőfeszítéseit. Ennek része a Péter Dénes Népfőiskolánk és a Thúry József Alapítványunk is.

A konzervatív értékelhalmozáshoz összehangolt szervezeti és társadalmi lépésekre lesz még szükség, amit városi szinten igyekszünk példamutató módon képviselni a meghirdetett programjainkkal, a fiatal, Halasról elszármazott hírességek visszahívásával, új közösségi eseményszervezésekkel.

Az együttműködő civil szervezetekkel közösen, az elmúlt évtizedekben sikerült a figyelmet felhívni és fenntartani Kiskunhalas és az Alsó-Kiskunság vidékének tárgyi, szellemi örökségére. Ehhez kapcsolódóan, számos komplex művészeti és tudományos háttérű népfőiskolai programot szervezünk meg. Fő célkitűzésünk a helyi szellemi, honismereti, kultúrtáj-történet tudatosítása és a helyi értékek bemutatása a közösségfejlesztés eszközeivel.

Halasi Téka

XXIV. előadás, folytatás.

Lokálpatrióta klubestek XII. est, folytatás.

Honismereti határjárás XXII. út: Lakitelek.

XXIII. út: Ópusztaszer

Halasi Pódium, V. est: 2023. augusztus 26.

Gyárfás István emlékdíj alapítása, kiadása

Thúry József Emléknep 2023. május 19. (péntek)

A költészet-napi és a júniusi könyvheti rendezvényekhez kapcsolódva könyvaukciókat is tervezünk, valamint bemutatásra

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

kerülhet egy-egy kiválasztott könyv szerzője és kiadójának ajánlatai. Irodalmi estek, kiállítások, felolvasások és közönségtalálkozók kortárs költőkkel, írókkal stb. megszervezését is tervezzük.

Terveink alapján, aktív szülőtagozató programokkal segítünk majd az anyának-apáknak abban, hogy még jobb szülővé válhassanak. Évek óta tervezzük elindítani az *Alma Mater Club* szervezését, a „sziládys” szülők számára nyitott tagsággal, pártoló közösségként.

Továbbra is nyitottak vagyunk a gimnazisták (esetleg a központi iskola tanulói részére is) önképzőkör, cserkész, vagy más diáktársasági kezdeményezéseik támogatására, az öntevékenységük erősítésére.

Ehhez mielőbb együttműködő partnereket, vezéregyenységeket kell találnunk a tantestületekben, pl. a Pro Iuventute-díjazottak körében.

Emléknepok

140 éve született **Nagy Czirok László** (1883-1970) néprajzkutató, múzeumigazgató, aki egész életében Halas és környékének népeletét kutatta. Néprajzi gyűjtései és publikációi a magyar néprajztudomány és Kiskunhalas múltjának óriási kincsei.

Emlékkonferenciát rendezünk 2023. március 18-án, ebből az alkalomból. Lásd. 5. oldal.

170 éve született **Korda Imre** (Kiskunhalas, 1853. október 30. – Kiskunhalas, 1914. január 2.) író, újságíró, szerkesztő, gimnáziumi tanár.

Éppen 160 éve született **Herczeg Ferenc** (Versec, 1863. szeptember 22. – Budapest, 1954. február 24.) magyar író, színműíró, újságíró, az MTA tagja és másodelnöke, 1904-től 1919-ig a Petőfi Társaság elnöke.

Erdélyi Helikon Gálaest 2023. december 16. (szombat) *Bánffy Miklós 150 éve született! Kós Károly 140 éve született!*

A Szilády Áron Társaság **tiszteletbeli tagja** az lehet, aki *köztiszteletnek örvendő személy, aki jelentős mértékben segítette Kiskunhalas szellemi és tárgyi értékeinek gyarapodását. Tiszteletbeli tagnak megválasztottunk: Baki Károly, Mikesi Károly és dr. Ván Lajos tagtársainkat. Hálásak vagyunk, hogy kitartottak mellettünk.*

A Szilády Áron Társaság az elmúlt években megerősödött a szakmai, pénzügyi erőforrások terén, de fontos, hogy új tagok, önkéntesek és pártolók csatlakozzanak a tevékenységünkhöz. Új és innovatív kezdeményezések szükségesek és nagy lelkielő, hogy a közös céljaink, terveink a következő években is elérhetőek, és fontosak maradjanak a számunkra és városunk polgárai számára.

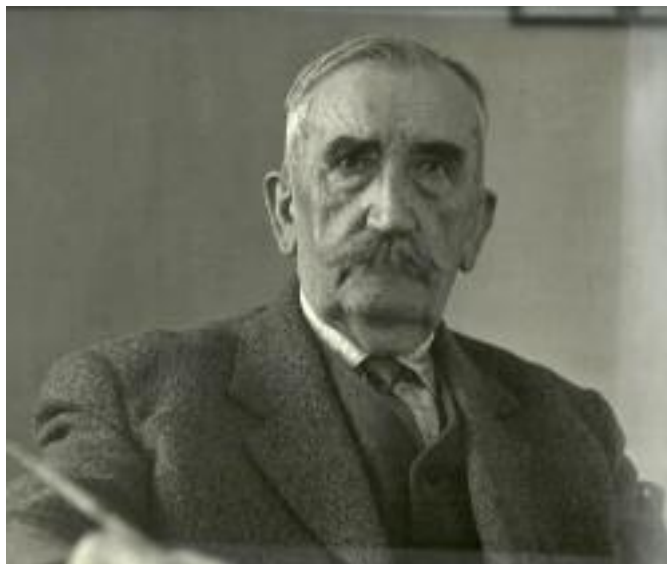
LUKÁCS LÁSZLÓ ELNÖK

Nagy Czirok László 140

Nagy Czirok László (1883-1970) néprajzkutató, múzeumigazgató egész életében halas és környékének népeletét kutatta. Néprajzi gyűjtései és publikációi a magyar néprajztudomány és Kiskunhalas múltjának óriási kincsei. Nagy Czirok Lászlóban már gyermekkorától megvolt az érdeklődés a pusztai-, a paraszti- és a pásztorélet iránt. Kiskunhalas helytörténete, életmódtörténete foglalkoztatta

a leginkább. Többek között foglalkoztatta a céhek, tanácsok, malmok, népi természetismeret, hiedelmek, népszokások, népdalok. Több könyve megkerülhetetlen alapvető szakirodalom a mai napig a néprajz bizonyos területein.

**Emlékkonferencia
2023. MÁRCIUS 18.
(SZOMBAT) 10 ÓRA
Szilády Áron Református
Gimnázium díszterme**

Nagy Czirok László (Kiskunhalas, 1883. augusztus 4. – Kiskunhalas, 1970. április 6.) hivatalnok, néprajzkutató és múzeumigazgató volt. Kiskunhalasi református gazdálkodó- és pásztorcsaládból származott. A helyi gimnáziumban érettségizett. 1949-ig köztisztviselőként és anyakönyvvezetőként dolgozott. 1951 és 1954 között a kiskunhalasi Thorma János Múzeum igazgatója, majd később munkatársa volt. Óriási kéziratanyaga a Thorma János Múzeumban és a Néprajzi Múzeumban található. Megjelent könyvei: Vargyas Lajos-Nagy Czirok László: Régi népdalok Kiskunhalasról (Budapest, Zeneműkiadó, 1954); Nagy Czirok László: Pásztorélet a Kiskunságon (Budapest, Gondolat, 1959); Nagy Czirok László: Száraz és szélmolnárok élete a Kiskunságon (Budapest, Múzeumok Központi Propaganda Irodája, 1959); Nagy Czirok László: Budártüzek mellett (Budapest, Gondolat, 1963); Nagy Czirok László: Betyárélet a Kiskunságon (Budapest, Magvető, 1965); Nagy Czirok László: Kiskunhalasi krónika (Kiskunhalas, Thorma János Múzeum-Halasi Múzeum Alapítvány-Kiskunhalas Történeti Kutatása Közalapítvány, Kiskunhalas, 2002). Megkerülhetetlen a halasi néprajzi gyűjtése. Írásai és könyvei a mai napig alapvető szakirodalomként használatosak.

Kiskunhalas, Kossuth utca 14. (bejárat a Jósika utca felől)

Kiskunhalasi, kiskunsági népelet * 140 éve született Nagy Czirok László

PROGRAMTERV

8:30 órakor a régi ref. temetőben megemlékezés Szilády Áron sírjánál, illetve Nagy Czirok László sírjánál, ahol emlékkoszorúkat helyezünk el. 9:15 órától a kisdíszteremben vendégvárás.

10:05 órától megnyitó, köszöntések * Lukács László elnök (Szilády Áron Társaság) * Halasi Polgári Olvasókör 1863

Ternyák Jenő: Nagy Czirok László portréfilm (1966) vetítése 5'

10:30 órától 1. előadás
Nagy Czirok László honismereti és néprajzi gyűjtőmunkája * **Dr. Simon András tanszékvezető egyetemi docens** *Szegedi Tudományegyetem BTK, Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék; Magyar Néprajzi Társaság választmányi tagja 2015-től, az MTA Néprajztudományi Bizottság tagja 2017-től.*

11:00 órától 2. előadás
Nagy Czirok László, a múzeumalapító * **Szakál Aurél néprajzkutató, a Szilády Áron Társaság alelnöke**

11:45 órától 3. előadás

A kiskunsági lovaskultúra sajátosságai Nagy-Czirok László néprajzi gyűjtéseiben * **Lajkó Gergely néprajzkutató, phd hallgató** (SZTE BTK Történelemtudományi Doktori Iskola)

12:05 órától 4. előadás:

Régi népdalok Kiskunhalasról - Nagy Czirok László – Vargyas Lajos gyűjtéséből (1954) A halasi népdalokat és történeteket bemutatja: Bakó Katalin könyvtáros, népdalénekes, a Népművészet Ifjú Mestere; Székely Tibor és dr. Vladár Károly halasi népzeneészek.

A konferenciánkra minden érdeklődő halasi honpolgárt szívesen látunk! A programváltoztatás jogát fenntartjuk! *Felhívom a figyelmét, hogy 2023. március 19-én, vasárnap kb. 11:15 órától az istentisztelet után, megemlékezés és emlékkoszorú elhelyezése lesz a Szilády Áron-szobornál, ahová szeretettel hívjuk és várjuk!*

LUKÁCS LÁSZLÓ ELNÖK
SZILÁDY ÁRON TÁRSASÁG

Képek: Nagy Czirok László: Budártüzek mellett (grafika, 1963, Lótartás a Kiskunságon című, 2015)

[kávészünet]

120 éves a sárga keramit tégl

A KERAMIT a Magyar Kerámiagyár Rt. saját fejlesztésű kerámia útburkoló anyaga, mely különféle méretű, tömörre égetett mésztartalmú agyagból sajtolt, sárga színű útburkoló téglákból áll.

A Magyar Királyi Szabadalmi Hivatal által 1904. január 30-án kiállított szabadalmi okirat szerint: 1903. szeptember 28 -ától állt szabadalmi oltalom alá a találmány. A keramit kifejlesztéséhez elvezető végső munkálatokat Otto Rost irányította a Kőszénbánya 's Téglagyár Társulat Pesten névvel (KTTP) alakult részvénytársulat korábban Drasche Henrik tulajdonában működő kőbányai téglagyárában, de az anyag kifejlesztését megelőző kísérletek lefolytatásában része volt Görgei Artúr volt honvédtábornoknak is...

ELŐZMÉNYEK

Az 1891-ben alakult budapesti Magyar Kerámiagyár Rt. főtevékenységként színes kültéri burkolólapokat gyártott. Eladásainak növekedése érdekében kivitelezést is vállalt, a módszereket pedig folyamatosan tökéletesítette. 1903-ra tehetséges szakembergárdája révén sikerült olyan új útburkolati eljárást kidolgoznia, mely lényegesen időállóbbá és esztétikusabbá tette az utcák, terek keramitburkolatát – mindezt a korábbinál jóval olcsóbban. A szabadalom birtokában lévő társaságot a századelőn megbízások tömegével halmoz-

ták el: nemcsak a főváros, hanem az ország legjelentősebb nagyvárosainak belvárosi úthálózatát és tereit is rövid idő alatt megszépítette. A keramit időállónak bizonyult. Nagy szilárdsága, tartóssága és kellemesnek ható kinézete miatt nem csak utcák felülete készült belőle, hanem kapubejárók, műhely-csarnokok burkolására is használták. Esős időben síkossága miatt nagyon balesetveszélyes volt, ezért az elmúlt ötven év folyamán Magyarországon mindenütt biztonságosabb burkolóanyaggal váltották fel. A több, mint fél évszázadon keresztül prosperáló vállalat az államosítás után a Burkoló-anyag Gyár Keramit Üzemében az Épületkerámiaipari Vállalat üzemegységeként folytatta tovább tevékenységét.

*

Külön figyelmet érdemel, hogy az 1900-as párizsi világkiállítás időszakában – a Zsolnay-gyár (Pécs), Zsolnay Miklós irányítása alatt – a pécsi és a pesti Zsolnay gyár a porcelángyártást kivéve a kerámiaipar minden területén vezető pozíciót vívott ki az Osztrák-Magyar Monarchiában. Gyártottak kályhacsempét, samott és keramit téglát, burkolólapot, építészeti kerámiát, kőagyag csatornázási csövet, porcelánszigetelőt, használati edényeket, egészségügyi árut és természetesen a művészi értékű porcelánfajansz és eozin díszedényeket, amelyek a márka megjelenítői voltak.

Kiskunhalas városban dr. Thuróczy Dezső polgármester kezdeményezésére (Szilády Áron keresztfia) 1924-34 között (1930 után dr. Fekete Imre polgármester követte), nagyrészt átlamköltésen a belvárost, majd a Szabadkai utat keramit téglákkal kövezték ki. Sajnos egyre kevesebb utcaszakasz maradt meg ebből napjainkra. Az Árpád utca, úgy-ahogy megbolygatva megtalálható még. A Szentháromság tér burkolati felújítása, átalakítása, illetve a Szilády Áron Ref. Gimnázium mögött, a Thury József utcában a sárga keramit, újragondolt megoldással használatban maradt. Érdemes volna emléktáblát készíteni a hungarikum sárga keramit városi jelenlétének történetéről.

„A keramit mesterséges úton előállított, magas hőfokon kiégetett nagyszilárdságú, sav- és fagyálló burkolóanyag.” „Az alkalmazott hőfok szerint az égetett agyag eleinte likacsos, magas hőfokon pedig kemény, kagylós törésű és nem likacsos tömeggé zsugorodik össze.” A jellegzetes, sárga színéről könnyen felismerhető keramit alapanyaga ugyanaz a kőbányai agyag volt, melyből a téglát készítették. „A szárazon sajtolt burkoló kövek és lapok (keramit) [...] a téglagyártástól eltérő munkamenetet kívánnak és

így a téglagyár munkakörén kívül esnek.” A vegyészmérnök Görgey Artúr korábban eredményes kísérleteket folytatott a nagy nyomással sajtolt cserélapok tömörre égetésével, a keramit előállítására. Ez végül, 1877-ben indult meg Rost Ottó irányításával és a KTTP, majd a Magyar Kerámiai Gyár sokáig gyártotta Kőbányán. Ez a rendkívül nagy szilárdságú és kopásálló anyag, az akkori közlekedési viszonyok között és járművek számára, útburkolat céljára igen alkalmas volt. Hátrányos tulajdonsága, hogy nedvesen igen csúszós. Ezért bordás felülettel is gyártották. Az említett két gyár Kőbányán nem csak gyártotta a különböző méretű és alakú útburkoló keramit kockákat, de az útburkoló munkák végzését is vállalták.

A KTTP a „Budapest székesfőváros területén 1879-1934 között épült keramit burkolatú utak (123 utcanevet tartalmazó), és néhány vidéki és külföldi keramitburkolat (42 hely) listája szerint ezek együttes területe 992560 m², vagyis majdnem 1 km² volt. Az árjegyzék a termékek szöveges ismertetésén, referenciákon kívül (23 cég) közli tizenegyféle keramitkő rajzát, mérettáblázatait. Az árjegyzékben szereplő 10,5 x 21 cm méretrendű, útburkoló keramittól eltérő, 5 x 10 cm nagyságú, járdaburkoló elemcsaládot is gyártottak.

Petőfi 200 emlékévk
BORBARÁT TOBORZÓ
 2023. március 14-én, kedden 17 órától
 Soltvadkert

FRITTMANN
Borászat

ÉTEK- ÉS ÁLDOMÁSREND

Magyaros borkorcsolyák.
 7 tételes exkluzív új- és óbor válogatás
 Frittmann István vezetésével.

Részvételi díj: 10.000 Ft + Busz (15 főtől)
 A költséges 10 órára indul a halasi felszálthelyeken.
 Jelentkezni a lokacsalaszo@denos.hu címen lehet!

Készítette: Magyar Érték és Lakitelek Alapítvány (Kiskunhalas)
 Támogatja: Magyar Érték és Lakitelek Alapítvány (Kiskunhalas) és a Magyar Érték és Lakitelek Alapítvány (Kiskunhalas)

Szervezés alatt!

„Egy szelvény öröme!”

Lokálpatrióta klubestek Kiskunhalas

Tisztelettel meghívjuk Önt
 2023. május 12-én, pénteken 17 órára
 a Vég-húridba (Bajcsy-Zsilinszky E. u. 5.)

XII. díszvendégünk:

Baráth József
 Pro Urbe-díjas művésztanár

Díszvendégünk kívánsága szerint,
 bevezet itala, szale és szertekre kerülhet!

Házigazda: Lukács László elnök.

A Szilassy Áron Társaság közösségi programot hirdet
 elsősorban azok számára, akik szeretnék megismerni és megfigyelni
 Halast és vidékét (10 teljes polgárait, szokási értékeit, örökségeit,
 teremt, világlátását és kutyák elfoglaltságait. Mindenki
 teljesíti egy kívánságát, amivel meglepjük az vendégeinket!

Előjegyzés, info: +3628/465-2300
 A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

Honismereti határjárás XXIII.

**Ismerkedés Tőserdő és környéke
 természeti és épített örökségével.
 Hungarikum Liget / Lakitelek Népfőiskola**

**Tisztelettel meghívjuk Önt
 [szervezés alatt], pénteken!**

Újratervezett utazásunk kiskunhalasi ref. templom parkolójából.

Vendégvárás: Lezsák Sándor országgyűlési képviselő,
 az országgyűlés alelnöke, a Lakitelek Népfőiskola alapítója
 Határjárásunkra összesen 15 fő jelentkezhet!

Részvételi hozzájárulás: 6000 Ft/fő.

Ügyfél telefon: 20/465-2300

RÉGI MAGYAR MESTERSÉGEK

Írta: Bogdán István

Az építőmesterek

A magyar nép építőtevékenységét nem a kőművesek hatalmas várakat falazó kanala indította útjára, a honfoglaláskor már magával hozta félnomád életformájának megfelelő, egyszerű, de célszerű építőkultúráját, és letelepedésekor azt folytatta tovább. Ennek az életformának kettős településre volt szüksége: nyári és téli szállásra. Az előbbi a sátor volt, az utóbbi a fa boronaház és a sövényépítésű hajlék, építőjük pedig a sátor- és faragómester. A letelepülés új életformája azonban új igényt fakasztott: a véglegesség és a védelem igényét. A vezéri sátor helyett királyi palotára, a letelepülteknek városokra, várakra, az új vallásnak templomokra, monostorokra lett szükségük, és így új építkezési módra.

Ekkor kezdte meg nálunk építőtevékenységét a külföldről betelepített kőfaragó és kőműves. Az új mód azonban csak lassan tudott elterjedni. Amikor 1147-ben a második keresztes hadjárat Magyarországon átvonult, a velük utazó *Freisingi Ottó* püspök ezt jegyezhette fel rólunk: „Városaikban sok a nádház, kevés faház és még kevesebb kőház van. Az egész nyarat és őszt sátrak alatt töltik, télen térnek vissza lakóhelyeikre.” Kőműveseink életét, munkáját a céh, az építőműhely határozta meg, s szabályozta minden napját századokon át.

Már az első hivatalos kijelentés is, amelyet az inas felvételekor hallhatott, ez volt: „Szót fogadj, a céhre szégyent ne hozz!” Persze nemcsak engedelmisséget tanult, hanem mesterséget is. Ha aztán a legény mester akart lenni, a céhmester által kijelölt mesternél egy évig pallérokodnia kellett, s annak utána a céh színe előtt az egész mesterségből – mint a céhlevél írja – „feladta a mintadarabot”. Mikor azt rendjén valónak találták, a nyitott céhláda előtt előadta kérését, mondván: „Céhmester úr! Mester urak! Kérem, legyenek oly jók, vegyenek fel engem ifjúmesternek.” S a tagok beleegyezésére a céhmester néhány szóval felavatta.

A fiatal kőműves persze nem lehetett egyhamar céhmester, mert e tisztségre idősebb, tapasztalt, tekintélyes mestert választottak, hisz a céh szellemi és anyagi ügyeit kellett vezetnie. Megbízása egy évig tartott, mikor is újat választottak. De a választás csak akkor lett érvényes, amikor ehhez a feleség is hozzájárult, mert bizony a céhmester háza egy évre gyűlésteremmé, sokszor pedig zajos mulatóhellyé változott át. De kevés feleség tiltakozott az ellen, hogy „céhmesterné asszonyom” legyen. Természetesen ezt a gyűlést is lakomával fejezték be. És ezzel a kőműves elérte a legnagyobbat. Hírnevét már csak az öregbíthette, ha többször is megválasztották céhmesternek.

A századfordulóra megváltozik az építőtechnika is: útjára indul a vasbeton, s vele új szerkezet, új stílus az új épülettípusok létesítésénél.

– RÉSZLETEK – (BUDAPEST, 1973)

Református főgimnázium, Kiskunhalas 1899. szeptember 4-én.

HALASI TÉKA

XXIV. ÉRTÉK- ÉS MÉRTÉKTARTÓ
ELŐADÁS KISKUNHALASON.

Tisztelettel meghívom
Önt és családtagjait
2023. február 24-én
pénteken 17:30 órára
a Városi Könyvtárba.

**A hagyományos
paraszi társadalom
felszámolása**

címmel előadást tart
a kommunizmus
áldozatainak emléknapja
alkalmából:

Ö. Kovács József
történész, levéltáros (Pázmány
Péter Katolikus Egyetem,
Magyar Nemzeti Levéltár),
az MTA doktora

Házigazda: Lukács László elnök
Szilády Áron Társaság,
Péter Dénes Népfőiskola

Kiskunhalasi Közművelődési Kerekasztal. A Szilády Áron Társaság XXX. Közgyűlése elfogadta, hogy a Kiskunhalasi Közművelődési Kerekasztal alapítói, részvételre vonatkozó 2020. január 18-án megadott felhatalmazását 2023. január 18-tól visszavonja.

*

A Szilády Áron Ref. Gimnáziumba várjuk a 4. és 8. osztályos diákokat! Jelentkezési lapok és tanulói adatlapok postára adásának határideje: 2023. február 22.

*

Megjelent a Szilády Áron Társaság évkönyve (2001–2020), ami az elmúlt 20 éves időszakunk összefoglaló krónikáját, és a meghívott jeles vendégeink válogatott írásait is tartalmazza, illetve szervezeti függelékkel láttunk el. Az érdeklődők a Szilády Áron Református Gimnázium portáján be tudják szerezni a kötetet. Ára: 2000 Ft.

*

A LYCEUM – társasági közlöny 26. számának várható megjelenése: 2023. május. A programváltoztatás jogát fenntartjuk! A LYCEUM – társasági közlöny 1-25. száma letölthető a www.vashatos.hu vagy a sziladyarontarsasag.hu honlapokról.

További információk:
+3620/465-2300

SZILÁDY ÁRON TÁRSASÁG

ALSÓ-KISKUNSAI LOKÁLPATRIÓTÁK
6400 KiskunHalas, Hősök tere 2.
www.sziladyarontarsasag.hu
Adószám: 18343081-1-03